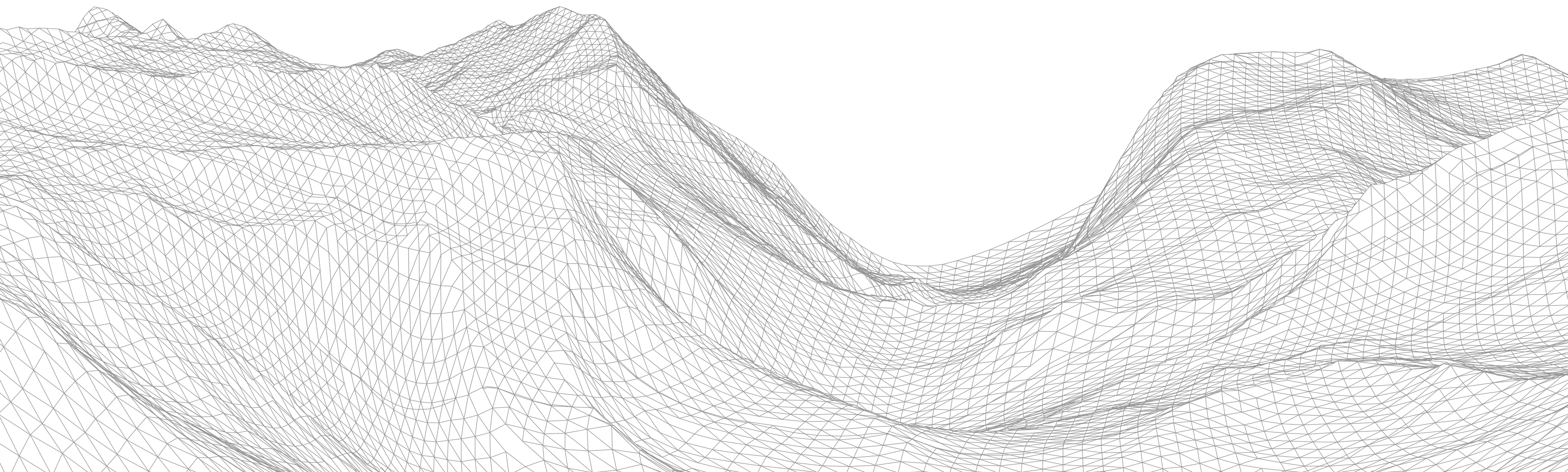


Tækifæri til útivistar við vötn, haf og gönguskíðaiðkun

TÓ arkitektar
SSH

16. maí 2025



FORSENDUR

Verkefnið var unnið af TÓ arkitektum á tímabilinu ágúst 2024 - apríl 2025 í samræmi við samkomulag við SSH - Samband sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu.

Um er að ræða verkefni sem er hluti af framfylgd sóknaráætlunar höfuðborgarsvæðisins 2020 - 2024 undir meginflokknum **Velferð og samfélag** og er ætlað styðja við aukna útivist og hreyfingu íbúa.



VERKLAG

Verkefnið fólst í að kortleggja hvaða svæði á höfuðborgarsvæðinu geta hentað fyrir útivist og leiki sem tengjast vötnum, hafi og gönguskiðaiðkun, hvar slík notkun eða tengd þjónusta og/eða starfsemi sé til staðar og hvar megi styrkja enn frekar og á hvaða hátt.

Sambærilegt verkefni hafði verið unnið af hálfu Reykjavíkurborgar varðandi haftengda upplifun í Reykjavík. Skýrslan **Haftengd upplifun og útivist í Reykjavík** var gefin út í júní 2023.

Sú skýrsla og vinna er skýr fyrirmynd og hvati fyrir því að sett var af stað vinna af hálfu SSH við að greina tækifæri til haf- og vatnstengdrar útivistar á öllu höfuðborgarsvæðinu.

Verkefnið var unnið í góðu samtali við fulltrúa umhverfis- og skipulagssviða hvers sveitarfélags.



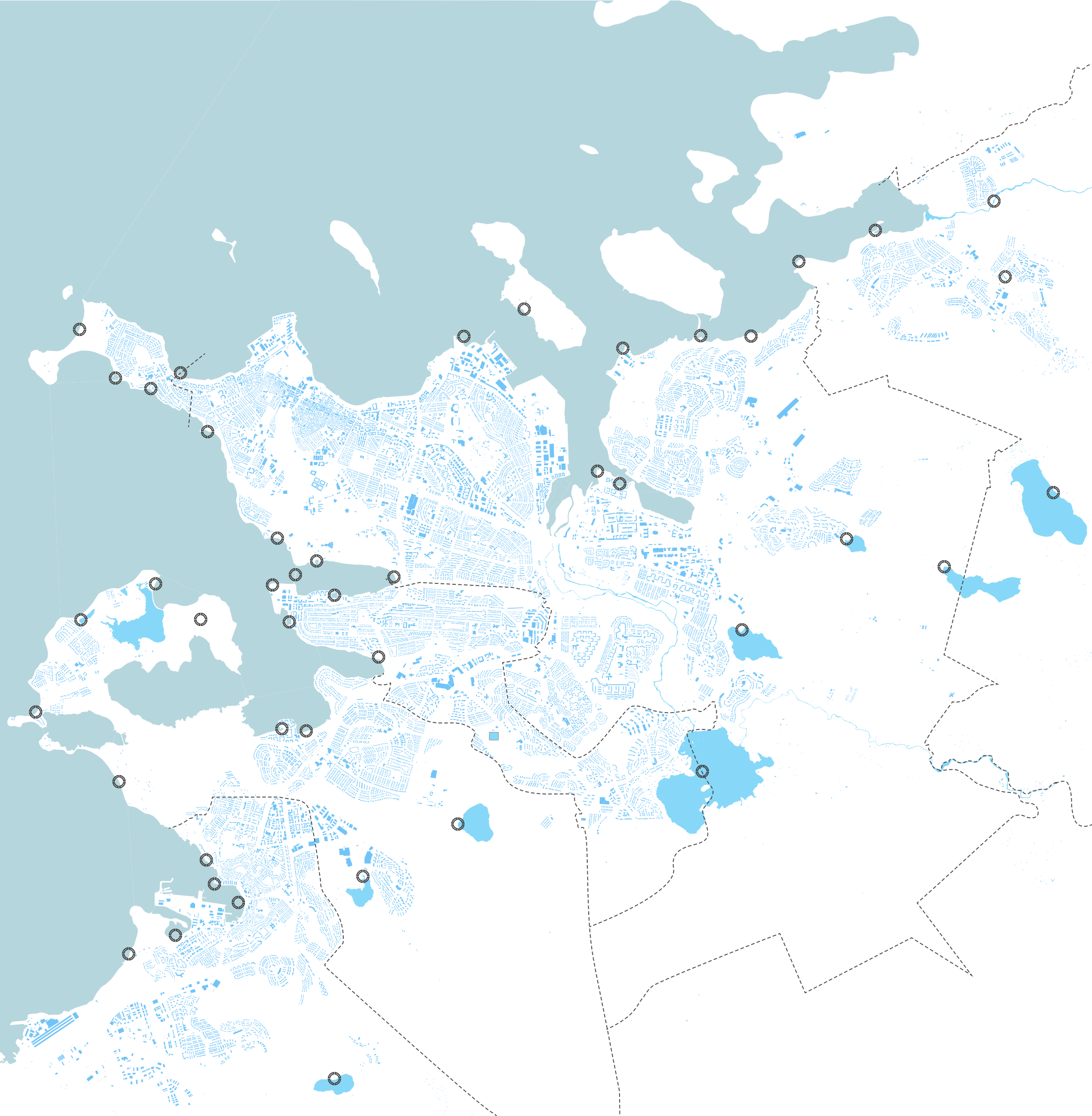
Höfuðborgarsvæðið er ríkt af fjölbreyttum tækifærum til útivistar þar sem vatn og haf spila ríkan þátt í upplifuninni.

Alls 44 staðir verið skilgreindir sem áhugaverðir áfangastaðir innan ramma þess samhengis sem verkefnið fjallar um.

33 þessara staða til umfjöllunar í okkar samantekt.

Hinir 11 eru til umfjöllunar í skýrslu Reykjavíkurborgar frá júní 2023.

Þessi vinna gefur alls ekki tæmandi lista á þeim tækifærum sem eru til staðar en gefur vonandi góða yfirsýn um þá fjölbreyttu útivistarmöguleika sem finna má í umhverfi og náttúru höfuðborgarsvæðisins.





Á leið til kófunar úti við Óttarsstaði

UMFJÖLLUN OG EFNISTÖK



G2 Hlið

Svæðið:

Hlið er staðsett við Helguvík á norðvestanverðu Álftanesi.

Umhverfisþættir:

Hlið á Álftanesi var friðlýst sem fólkvangur árið 2002. Fólkvangurinn var stækkaður árið 2022. Markmið friðlýsingarinnar er að tryggja landsvæði til útivistar og almenningsnota og til að vernda fuglalíf, búsvæði fugla og líffræðilega fjölbreytni svæðisins. Strandsvæðin þar í kring eru rík af lífríki og hafa mikið sögulegt gildi tengt sjávarútvegi.

Núverandi notkun:

Hlið er vinsælt útivistarsvæði og hefur mikið útivistargildi vegna ríkulegrar náttúru og dýralífs. Aðgengi að svæðinu er gott og vinsælt er að fara þangað til náttúru-skoðunar, sérstaklega fugla-, fjöru-, og norðurljósa-skoðunar. Strandlengjan við Hlið og Helguvík er opin fyrir sjávarvindum og myndast gjarnan aðstæður á svæðinu sem þykja kjörnar til brimbrettaiðkunar. Lítið gistiheimili og veitingastaður eru rekin úti við Hlið.

Kostir:

Fallegt og viðáttumikið svæði sem hefur mikil tækifæri til haftengdrar upplifunar og útivistar. Aðstæður sem skapa öflugar öldur sem henta vel til brimbrettaiðkunar eru ekki algengar á höfuðborgarsvæðinu. Skapar það Helguvík ákveðna sérstöðu sem áhugavert væri að vinna með.

Áskoranir:

Aðgengi að svæðinu er almennt gott. Skilin milli þess svæðis sem tengist gistiheimilinu og öðrum hlutum útivistarsvæðisins mætti vera skýrari svo almenningur upplifi sig velkominn að fara um svæðið og ganga fjörunar óhindrað.

Tækifæri:

Árið 2019 samþykktu skipulagsnefnd og bæjarstjórn Garðabæjar nýtt deiliskipulag fyrir óbyggt svæði við Helguvík, þar sem golfvöllur hefur verið starfræktur. Samkvæmt skipulaginu er gert ráð fyrir allt að 23 einbýlishúsum við tvær götur við Helguvík. Samhliða þessari uppbyggingu væri kjörið tækifæri til að bæta aðgengi að fjörunni og skapa fleiri áningastaði meðfram strandlengjunni og í nærliggjandi umhverfi. Sérstaklega spennandi væri að huga að góðri aðstöðu fyrir brimbrettaiðkendur, til að mynda með því að nýta núverandi félagshús golfklúbbs Álftaness - Haukshús, áfram fyrir íþrótt- og útivistariðkun á svæðinu.



H5 Hvaleyrarlón

Svæðið:

Sjávarlón inn af Hvaleyri og landfyllingum Suður-hafnar Hafnarfjarðar. Í lóninu gætir mikilla dagsveifna vegna sjávarfalla.

Umhverfisþættir:

Hvaleyrarlón og Hvaleyrarhöfði voru friðlýst sem fólkvangur árið 2009. Markmið friðlýsingarinnar er að tryggja svæðið til útiveru og fuglaskoðunar ásamt því að vernda lífríki og leirur svæðisins sem eru mikilvægt búsvæði fugla. Hvaleyri er ein af elstu bújörðum í Hafnarfirði og fundist hafa minjar þar frá landnámi. Handan Hvaleyrarinnar setur landfylling Suðrhafnar mikinn svip á svæðið en þar fer byggð vaxandi ár frá ári og raunar er stefnt að nokkurri íbúðauppbyggingu á næstu árum á því svæði sem liggur næst lóninu.

Núverandi notkun:

Við Hvaleyrarlón stendur röð beitskúra við fjöruborðið sem setja mjög sterkan svip á umhverfið. Notkun skúranna er misjöfn í dag, allt frá því að vera enn nýttir til útróðurs en einnig sem verkstæði, geymslur og jafnvel búsetu. Meðfram lóninu liggur stígur/vegur sem er þó takmarkað notaður þar sem það vantar tengingu útfyrir Hvaleyrarhöfða og golfvöllinn.

Kostir:

Á svæðinu er mikið fuglalíf í leirum lónsins og gott aðgengi að lóninu um aðkomuna frá beitskúrunum.

Áskoranir:

Núverandi notkun beitskúranna og hlutverk þeirra til framtíðar er að mörgu leiti óljós. Mikilvægt er að marka einhverja sýn um það svo þeir haldi stöðu sinni í umhverfi lónsins.

Tækifæri:

Með bættum stígatengingum útfyrir Hvaleyrarhöfða og golfvöllinn, í samræmi við gildandi aðal- og deiliskipulag svæðisins, myndi aðgengi almennings um lónið og Hvaleyrina batna talsvert. Þar væri komin samfelld útivistarleið frá Hafnarfjarðarhöfn og út að Straumsvík sem myndi gefa skýrt til kynna að almenningur væri velkominn að fara þessa fallegu leið. Samhliða bættum stíg og með áætlaðri aukinni íbúabyggð næst lóninu væri vert að skoða að koma fyrir litlum áningastað á eyrinni sem markar lónið frá landfyllingunni. Þar gæti t.d. komið lítið fuglaskoðunarhús sem yrði fellt að landslaginu með skemmtilegum hætti og yrði um leið sjálfstætt aðdráttarafl fyrir gangandi vegfarendur þegar horft væri yfir lónið frá beitskúrunum.

Gönguskíðaiðkun á höfuðborgarsvæðinu

Tækifæri til gönguskíðaiðkunar eru mjög misjöfn milli sveitarfélaga höfuðborgarsvæðisins. Snjó festir mjög misjafnlega milli svæða og þær staðsetningar þar sem gönguskíðaiðkun fer fram getur flókt talsvert milli ára vegna ólíks veðurfars.

Í skýrslunni er fyrst og fremst bent á hvar tækifæri séu til staðar að byggja upp innviði fyrir gönguskíði í tengslum við aðra vatnstengda útivist. Önnur svæði fá minni athygli.

Það svæði sem fær mestan fókus eru Austurheiðar Reykjavíkur. Þar eru þrjú vötn sem liggja nærri hvor öðru með heiðum og skóglendi þeirra á milli þar sem vinsælt er að stunda gönguskíðaiðkun.

Annað svæði sem er mikið notað til gönguskíðaiðkunar er Heiðmörk. Vatnsvernd svæðisins setur uppbyggingu innviða til útivistar þar ákveðnar skorður. Auk þess sem vilji er til að takmarka bílaumferð inn á svæðið að einhverju marki.

Á móti eru tækifæri til að nýta núverandi innviði í jaðri Heiðmarkar sem upphafspunkt gönguskíðaleiða sem leiða myndu inn í Heiðmörk. T.a.m. Guðmundarlundur efst í Kópavogi,

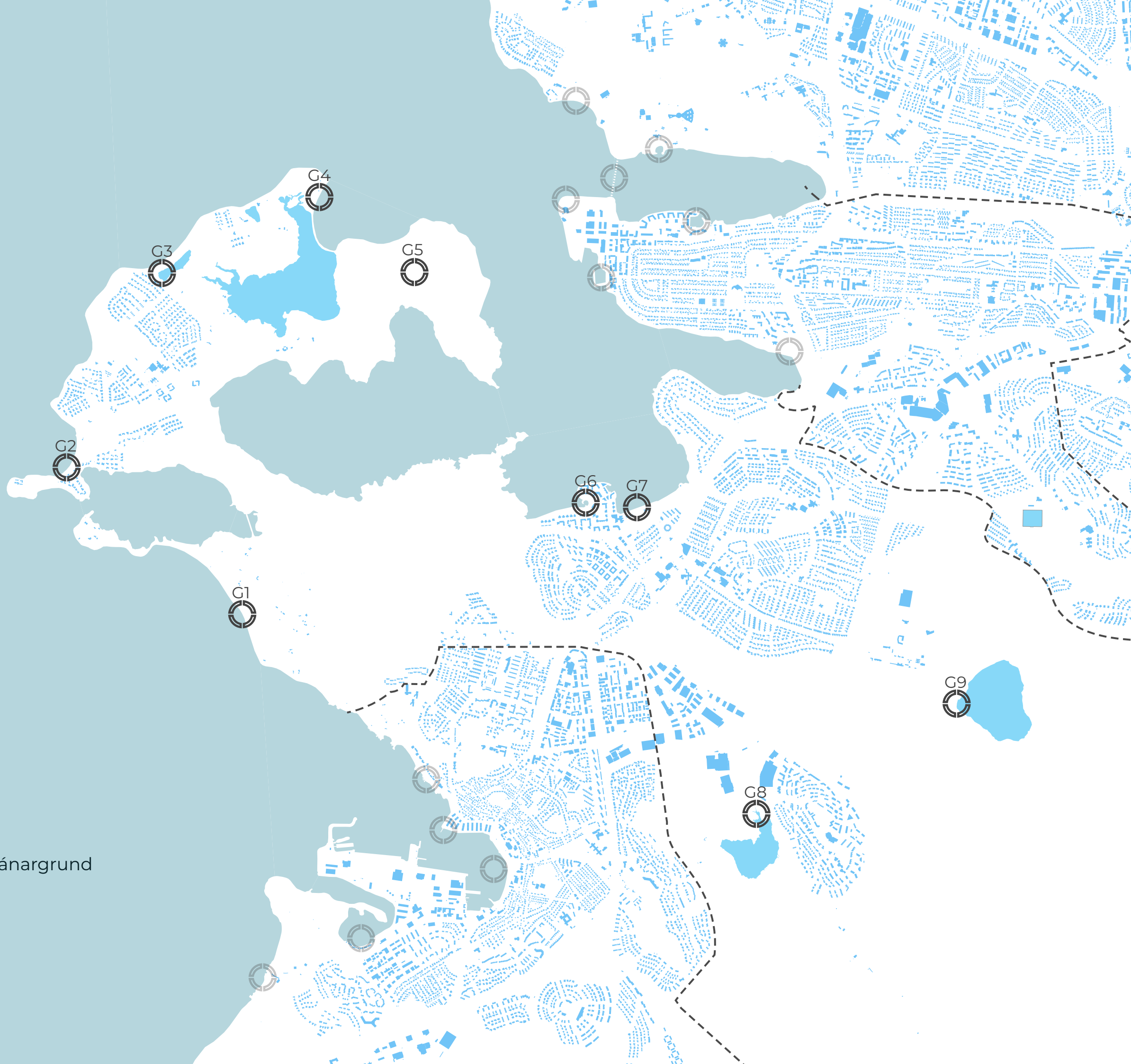
Uppbygging innviða fyrir gönguskíðaiðkendur getur einnig nýst fyrir aðra útivist, svo sem fyrir göngu- eða hjólafólk, á öðrum árstímum.

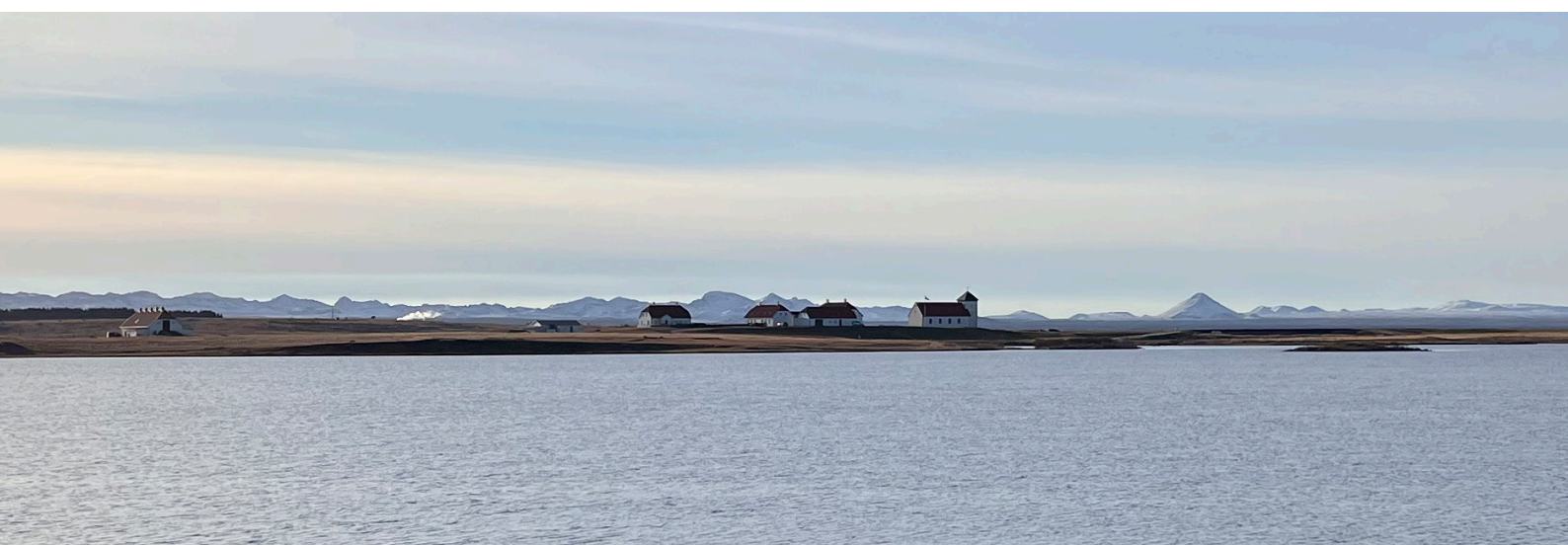
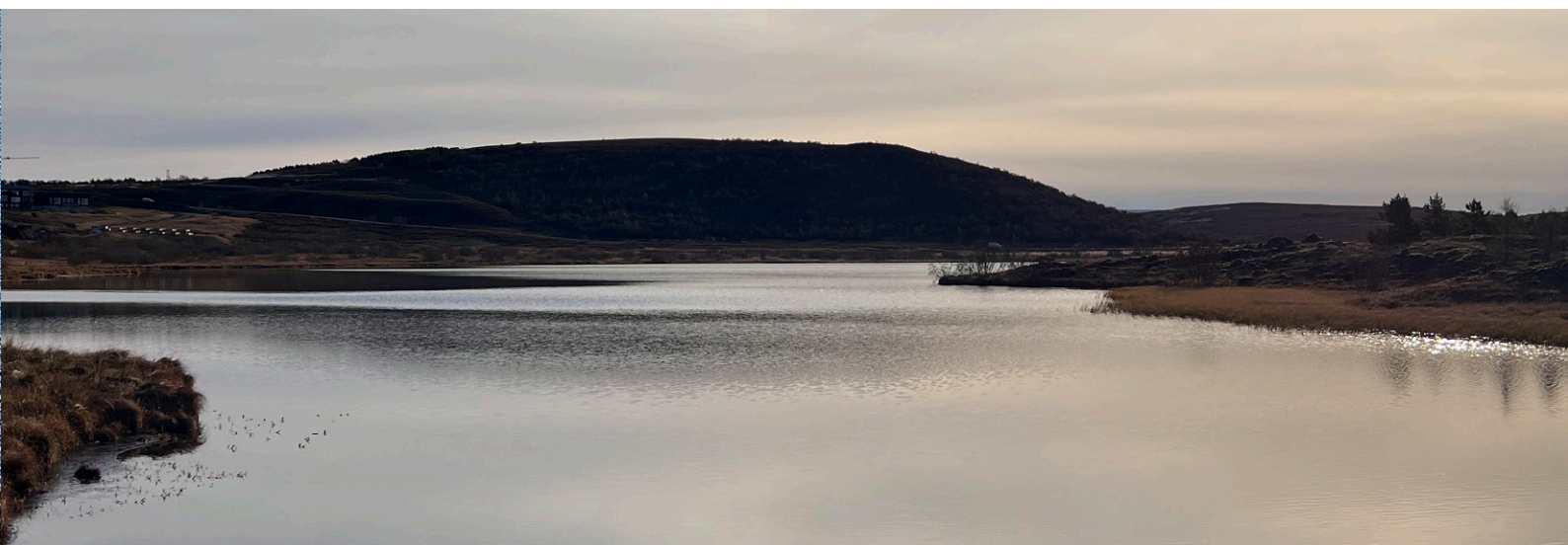
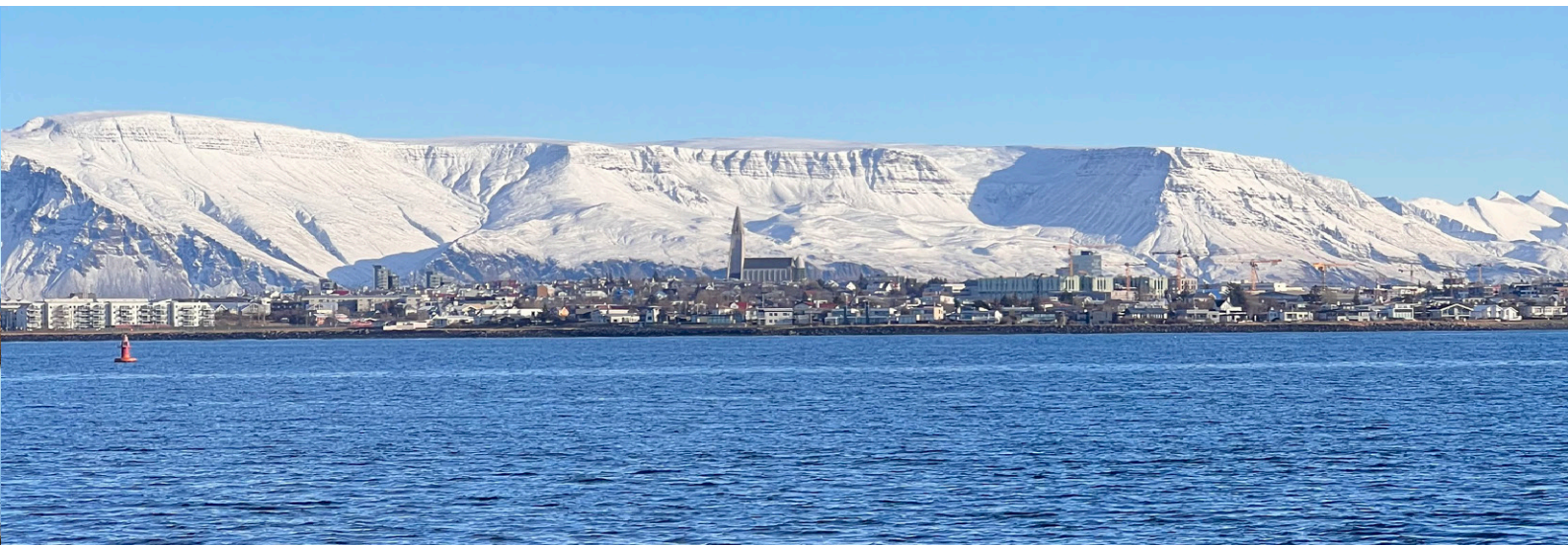


Bekkur og skýli fyrir útivistarfólk við Rauðavatn

Garðabær

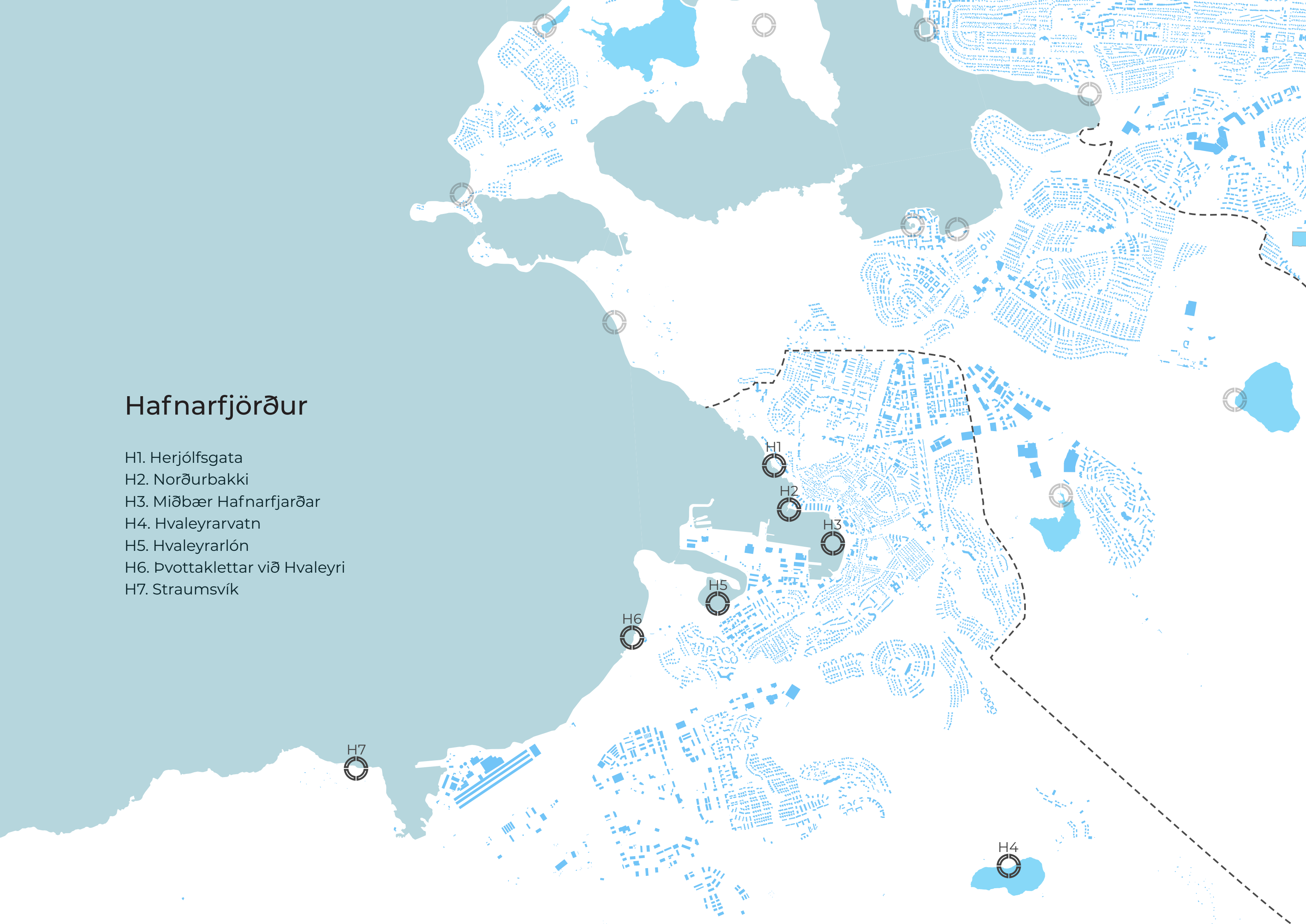
- G1. Garðahverfi
- G2. Hlíð
- G3. Kasthúsatjörn
- G4. Seilan
- G5. Bessastaðanes
- G6. Ylströndin
- G7. Siglingaraðstaða við Ránargrund
- G8. Urriðavatn
- G9. Vífilsstaðavatn





Hafnarfjörður

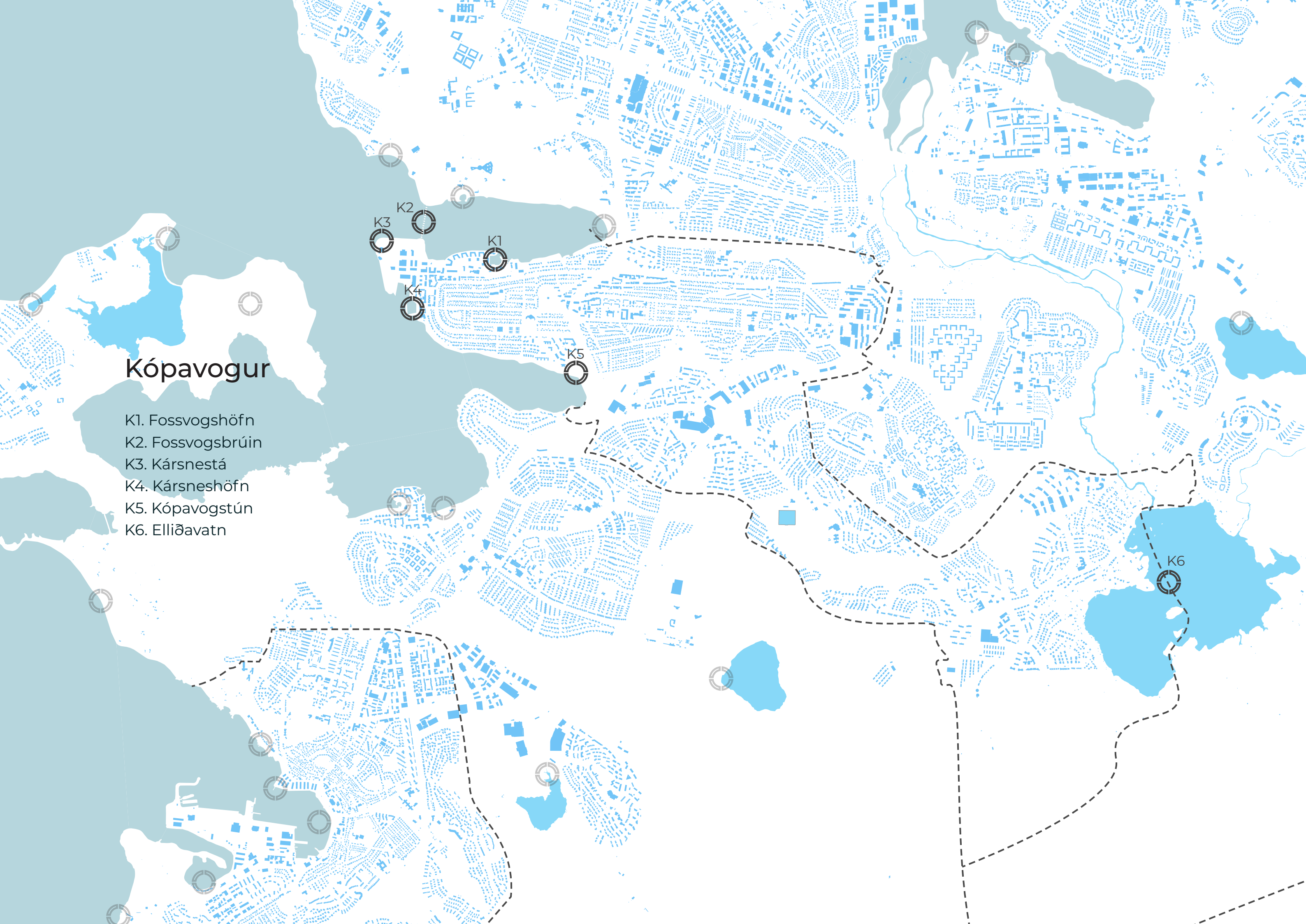
- H1. Herjólfsgata
- H2. Norðurbakki
- H3. Miðbær Hafnarfjarðar
- H4. Hvaleyrarvatn
- H5. Hvaleyrarlón
- H6. Þvottaklettur við Hvaleyri
- H7. Straumsvík





Kópavogur

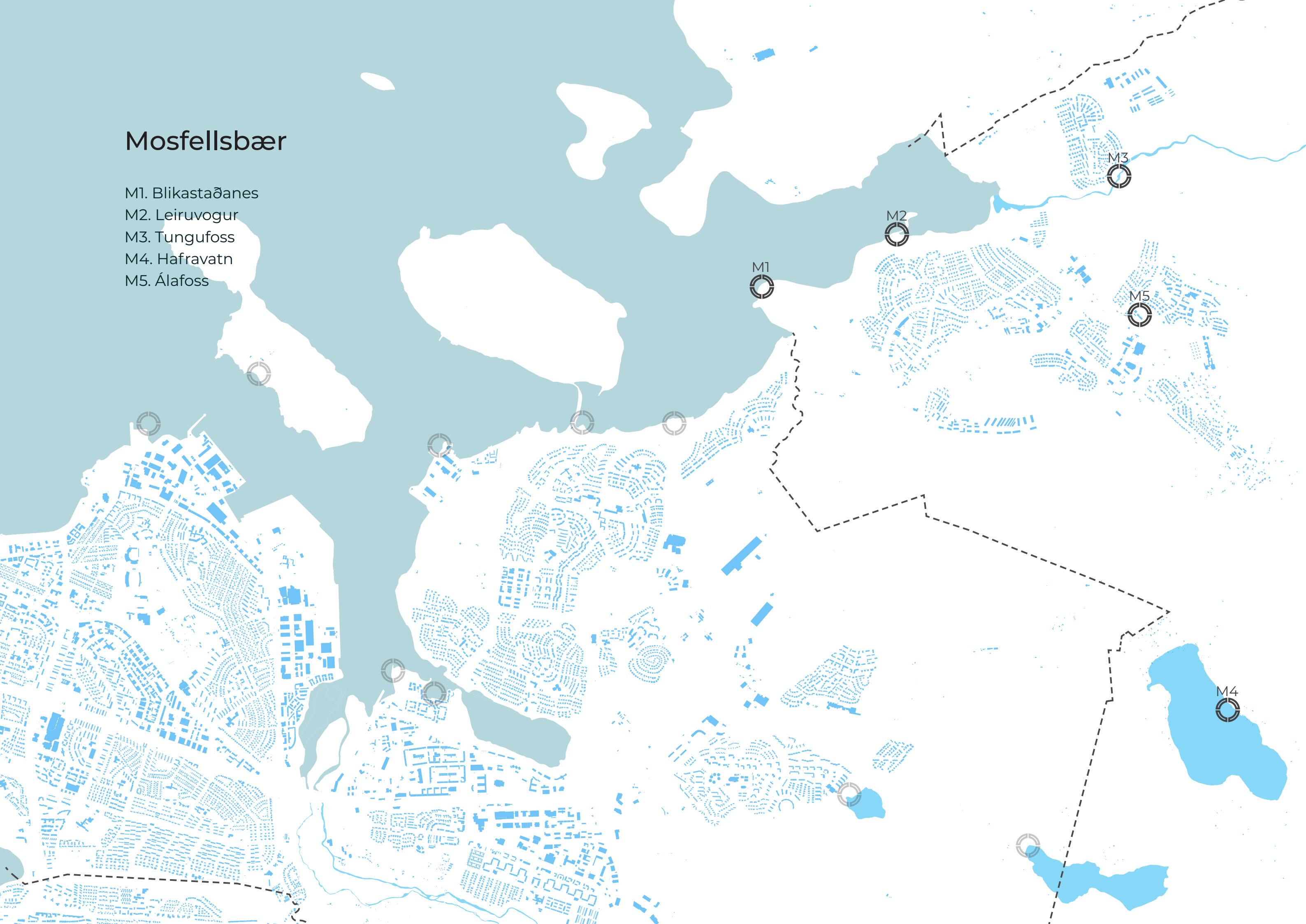
- K1. Fossvogshöfn
- K2. Fossvogsbrúin
- K3. Kársnestá
- K4. Kársneshöfn
- K5. Kópavogstún
- K6. Elliðavatn





Mosfellsbær

- M1. Blikastaðanes
- M2. Leiruvogur
- M3. Tungufoss
- M4. Hafravatn
- M5. Álafoss

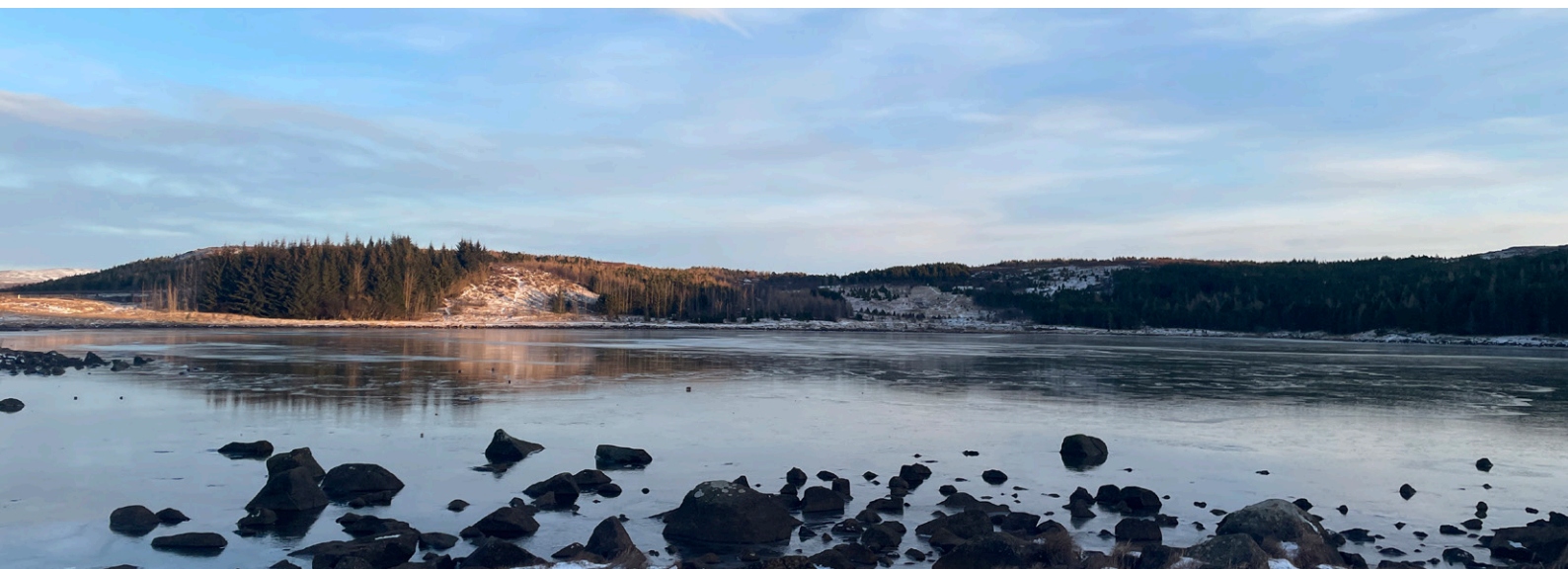






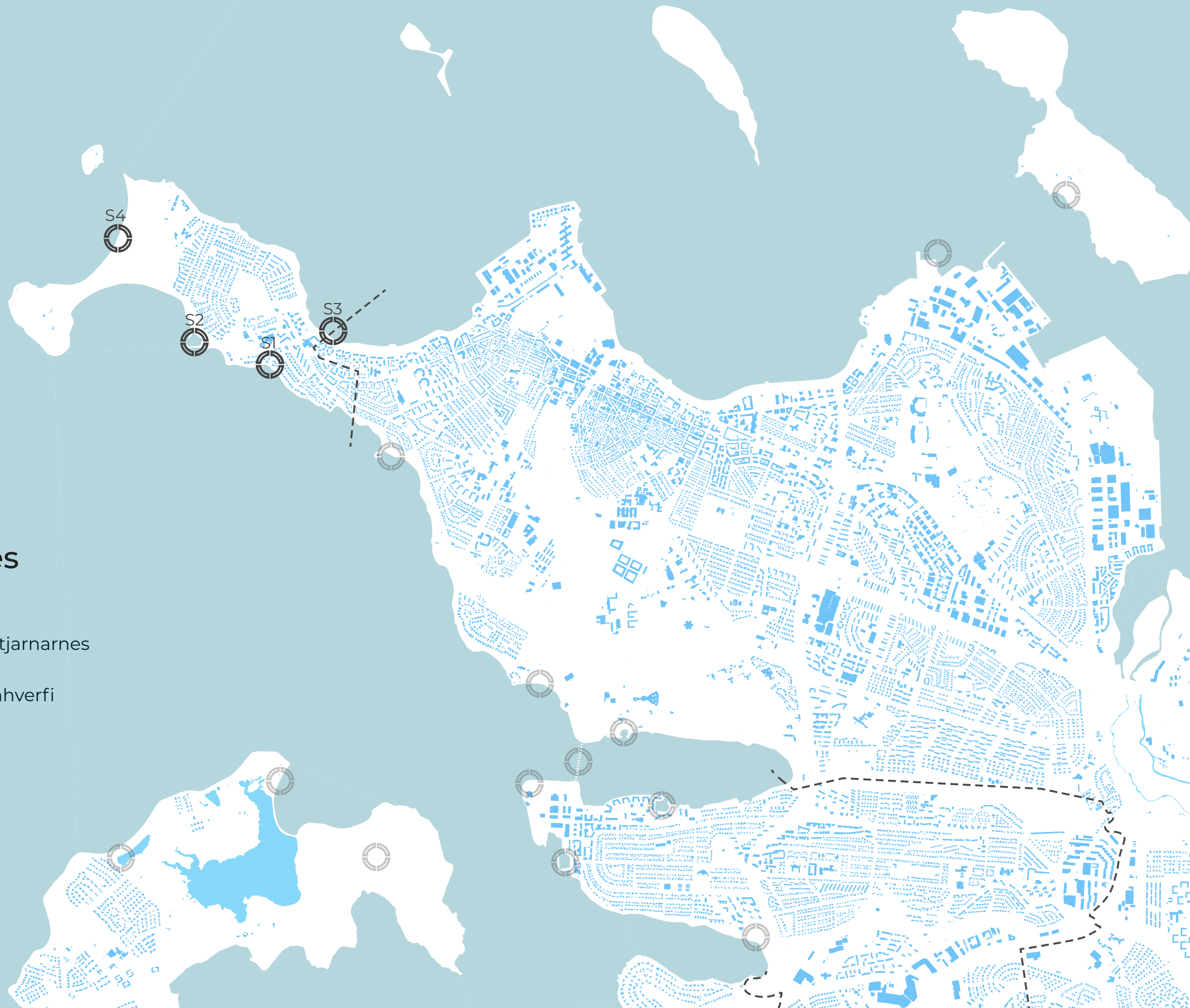
Reykjavík

- R1. Austurheiðar
- R2. Fossvogsbakkar
- R3. Nauthólsvík*
- R4. Nýi Skerjafjörður*
- R5. Ægisíða*
- R6. Laugarnes*
- R7. Viðey*
- R8. Bryggjuhverfi vestur*
- R9. Bryggjuhverfi við Grafarvog*
- R10. Gufunes*
- R11. Eiðsvík*
- R12. Gorvík og Blikastaðakró*
- R13. Kjalarnes*



Seltjarnarnes

- S1. Selbraut
- S2. Smábátahöfn Seltjarnarnes
- S3. Norðurströnd
- S4. Gróttta og nærumhverfi





NÆSTU SKREF?

Skýrslan veitir vonandi góða yfirsýn yfir þær ólíku staðsetningar og áfangastaði sem vert væri að skoða nánar í hverju sveitarfélagi.

Fyrir hvern stað þyrfti að fara í nánari greiningu á hvaða innviði skortir til að gera útivist þar hærra undir höfði, s.s. með tilliti til bætts aðgengis og/eða þjónustu.

Auk þess er mikilvægt að eiga í nánara samráði við þá ólíku hagaðila sem tengjast hverju svæði, hvort sem það eru eigendur tiltekins landsvæðis eða þeir ólíku hópar útivistarfólks sem sækja umrædda áfangastaði heim.

Næstu skref eru nú í höndum hvers sveitarfélags að taka af skarið með þá áfangastaði sem vænlegt er að vinna með áfram.



Suðurströnd Seltjarnarness - horft frá botni Selbrautar

TAKK FYRIR



TÓ arkitektar
5. maí 2025

